

بسم الله الرحمن الرحيم

روایات تفسیری

احادیث سجاد علیہ السلام

محسن قمرزاده

انتشارات بنا

سرشناسه	قمرزاده، محسن، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	روایات تفسیری امام سجاد (ع)، قمرزاده، محسن
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه فرهنگی نبأ، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۲۸۰ ص.:
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۲۶۴۰-۵۵-۰ ریال؛ ۱۴۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	علی بن حسین (ع)، امام چهارم، ۳۸ - ۹۴ق. -- احادیث
موضوع	قرآن. برگزیده‌ها -- ترجمه‌ها
موضوع	تفاسیر شیعه -- برگزیده‌ها
موضوع	حدیث -- نقد و تفسیر
رده‌بندی کنگره	۲۴ / ۱۳۹۴۲ / ۹۱۳ق
رده‌بندی ویویی	۲۵۰ / ۲۵۴
شماره کتابشناسی ملی	۱۹۶ / ۹۲۰

روایات تفسیری امام سجاد (ع)

مؤلف: محسن قمرزاده

ویراستار محتوایی: عبدالحسین طالع / ویراستاران ادبی: عباسعلی مردی و ز. بهجت‌پور

حروفچینی: مهدی ۶۶۰۸۶۵۷۰ / لیتوگرافی: ندا / چاپ: دالاهو / صحافی: صالحانی

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / قیمت: ۱۴۰.۰۰۰ ریال

ناشر: انتشارات نبأ

تهران: خیابان شریعتی، روبروی ملک، خیابان شبستری، خیابان ادیبی، پلاک ۲۶

فاکس: ۷۷۵۰۶۶۰۲

تلفن: ۷۷۵۰۶۶۸۳

ISBN: 978-600-2640-55-0

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۶۴۰-۵۵-۰

با حمایت کتابخانه تخصصی علوم حدیث قم

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار.....
۱۳	فصل اول: کلیات و مفاهیم.....
۱۵	اول: مفهوم شناسی واژگان تحقیق.....
۲۵	دوم: نقش اهل بیت (علیهم السلام) در تفسیر قرآن.....
۳۹	سوم: گونه‌شناسی روایات تفسیری.....
۵۳	چهارم: جایگاه قرآنی امام سجاد (علیه السلام) و معرفی راویان ایشان.....
۶۳	فصل دوم: روایات تفسیری اعتقادی امام سجاد (علیه السلام).....
۶۵	درآمد.....
۶۷	اول: روایات تفسیری توحید.....
۹۱	دوم: روایات تفسیری معاد.....
۱۲۱	سوم: روایات تفسیری نبوت و امامت امام سجاد (علیه السلام).....
۱۳۱	فصل سوم: روایات تفسیری آیات القصص امام سجاد (علیه السلام).....
۱۳۳	درآمد.....
۱۴۱	اول: روایات تفسیری آیات القصص امام سجاد (علیه السلام) برای پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله).....

دوم: روایات تفسیری آیات القصص امام سجاد علیه السلام برای دیگر انبیاء علیهم السلام	۱۵۵
فصل چهارم: روایات تفسیری آیات اخلاقی امام سجاد علیه السلام.....	۱۸۱
درآمد.....	۱۸۳
اول: روایات تفسیری اخلاق عبادی امام سجاد علیه السلام	۱۸۵
دوم: روایات تفسیری اخلاق فردی.....	۱۹۳
سوم: روایات تفسیری اخلاق اجتماعی امام سجاد علیه السلام	۲۰۹
فصل پنجم: روایات تفسیری آیات الاحکام امام سجاد علیه السلام.....	۲۲۳
درآمد.....	۲۲۵
اول: روایات تفسیری احکامات امام سجاد علیه السلام	۲۳۱
دوم: روایات تفسیری احکامات امام سجاد علیه السلام	۲۵۳
جمع‌بندی رساله و پیشنهادات.....	۲۶۷
فهرست منابع.....	۲۷۱

www.ketab.ir

پیش گفتار

روایات پیامبر ﷺ و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام از وجوه مختلفی خصوصاً در تفسیر قرآن کریم دارای اهمیت است.

امام سجاد علیهما السلام پس از حادثه کربلا مرجع فقهی و عنوی شیعیان بودند و از جمله مفسران اثرگذار قرآن در قرن اول به شمار می‌روند. مطالب تفسیری قابل توجهی به نقل از ایشان هم در منابع عامه چون الدرالمختور، تفسیر الطبری و ابن ابی حاتم... و هم در تفاسیر خاصه دیده می‌شود. بعضی از شاگردان ایشان که خود مفسران بزرگی بودند، همچون جابر جعفی، ابو خالد کابلی و ابو حمزه ثمالی بهره‌های فراوانی از این منبع جوشان برای مسلمانان به ارمغان آورده‌اند. این تحقیق بر آن است تا مسائلی چون میزان

روایات تفسیری رسیده از آن حضرت و بررسی موردی اسناد آنها و بیان سبک و گونه‌های تفسیری ایشان در موضوعات مختلف عقیدتی، فقهی، اخلاقی و تاریخی را مورد توجه قرار دهد، و نقش آن را در فهم مراد خدای متعال بررسی نماید. برای نیل به این موضوع عنوان این کتاب را «بررسی و تحلیل روایات تفسیری امام سجاده (ع)» قرار داد. امید که دستمایه‌ای برای بررسی چگونگی روایات تفسیری امام سجاده (ع) از حیث ویژگی‌های متنی، محتوای و گونه‌ای باشد.

در این زمینه نویسنده به شیوه‌ای تا روایات تفسیری حضرتش را در چهار موضوع بر اساس محتوای و گونه بررسی کند: روایات تفسیری - اعتقادی، تفسیری - اخلاقی، فقهی - آیات الاحکامی، و تفسیری - قصص الانبیاء بپردازد. در ضمن آن روش تفسیری امام سجاده (ع) بیان شده و راویان احادیث تفسیری ایشان را شناساند. ایم

انگیزه دیگر نویسنده برای تحقیق در این عرصه، علاوه بر حجم قابل اعتنای روایات تفسیری امام سجاده (ع)، اعتقاد وی بر این مطلب بود که این روایات در وجوه مختلف (متنی، محتوایی و گونه‌ای) نقش اثرگذاری نه تنها در تفاسیر بلکه در منشور اعتقاد اسلامی دارند.

در این کتاب اهداف زیر را دنبال می‌کنیم :

۱- بیان ویژگی‌های متنی روایات تفسیری امام سجاد علیه السلام و بررسی اختلاف نسخ آن‌ها؛

۲- بیان ویژگی‌های محتوایی روایات تفسیری امام سجاد علیه السلام؛

۳- تدوین و تبویب موضوعی مجموعه روایات تفسیری امام سجاد علیه السلام در بخش‌های اعتقادی، اخلاقی، دستوری و تاریخی، به گونه‌ای که مراجعه به روایات تفسیری ایشان برای محققان و علاقه‌مندان آسان گردد؛

۴- بالا بردن نفوذ روایات تفسیری امام سجاد علیه السلام در تفسیر نگاری‌های اسلامی و به خصوص شیعی.

پیشینه تحقیق:

همه تفاسیر شیعی از جمله تفاسیری چون قمی، یاشی، البرهان، التبیان، مجمع البیان، صافی، نورالثقلین، کنز الدقایق و تفسیر الثری الجامع... و برخی از تفاسیر اهل سنت مانند تفسیر طبری، الدر المنثور... به روایات تفسیری امام سجاد علیه السلام در دل روایات دیگر معصومان و به صورت مصحفی پرداخته و از آن بهره برده‌اند. ولی این تحقیق بر آن است در یک مجموعه منظم و به صورت اختصاصی و موضوعی، احادیث تفسیری امام سجاد علیه السلام

را بررسی و تحلیل نماید و گونه هر روایت را بیان کند؛ کاری که بعد از تفحص در کتاب‌ها و پایان‌نامه‌ها بدین صورت دیده نشده است.

شیوه نامه تحلیل روایات تفسیری امام سجاده علیه السلام و ملاک گزینش

تعداد روایات تفسیری امام زین العابدین علیه السلام قریب به ۳۰۰ روایت است که نقلاً همه آنها موجب تطویل متن می‌شد؛ از این رو به راهنمایی اساتید، اندک روایاتی که دارای این دو شرط بودند گزینش شدند:

۱- روایاتی که به صورت مستقیم، آیه‌ای از قرآن اشاره داشتند.

۲- روایاتی که در کتب معتبر ذکر شده بودند.

در نقل روایات نیز بدین موارد توجه داشتیم:

۱- نقل متن روایت با اعراب؛

۲- ترجمه روان و گویا از متن روایت؛

۳- معرفی شناسنامه روایت، شامل:

الف) منابعی که روایت را نقل کرده‌اند اعم از این که منبع روایی

باشد یا تفسیری؛

ب) ذکر اختلاف نسخ در صورت وجود بین منابع؛

(ج) بررسی سند روایت (در حد گزارشی و کوتاه) و ارزیابی رجالی آن بر اساس نرم افزار درایه النور.

۴- تحلیل روایت بر اساس نکاتی از روایت که نقش اثرگذاری در فهم قرآن، بر اساس فرضیه، بیان می‌کند؛ توضیح این که ممکن است ابعاد مختلفی در روایت قابل طرح باشد، اما مواردی مورد بحث قرار گرفته که به جنبه تفسیری مربوط است.

۵- گونه شناسی روایت.

نویسنده وظیفه خود می‌داند تا شکر خود را از کتابخانه تخصصی آیت‌الله‌العظمی سیستانی مدظله‌العالی و ویژه از نماینده تام‌الاختیار معظم له جناب حجت‌الاسلام و المسلمین سید جواد سیستانی و از بزرگوارانی که با کمک آنها این کتاب منتشر می‌شود، ابراز دارد؛ به‌یژه حجج‌الاسلام و المسلمین مهدی رستم‌نژاد، عبدالکریم بهجت‌پور، محمد مه‌ای، راجی، و ویراستاران و ناشر محترم که گامی مهم در خدمت به‌آستان مقدس تقلین - قرآن و عترت - برداشتند. توفیق روزافزون برای آنها از خدای متعال خواستارم.